

**План за действие по изпълнение на препоръките
от Партньорската проверка в НСИ
2014**

Препоръки на екипа за партньорска проверка и действия за подобряване в отговор на препоръките

1. Законът за статистиката следва да бъде изменен така, че да бъдат ясно определени задълженията на председателя на Националния статистически институт (НСИ). Председателят на НСИ и ръководителите на други национални органи, които произвеждат европейски статистически данни, трябва да са отговорни за решенията по отношение на статистическите методи, стандарти и процедури, съдържанието и графика на статистическите публикации (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 1.4).

Настояща ситуация:

Отговорността на председателя на НСИ за вземане на решения относно статистическите методи и националните класификации е определена в чл. 9, т. 9 от Закона за статистиката. Въпреки това в зависимост от правната формулировка („...самостоятелно или с органите, предвидени в нормативен акт...“) мандатът може да включва ограничения на професионалната независимост.

Съгласно закона статистическите дейности се провеждат в съответствие с принципа на професионална независимост. Този принцип, чийто предмет е дейността на председателя, се определя в съответствие с допълнителната разпоредба в Закона за статистиката. Независимо от това личната отговорност на председателя на НСИ за вземане на решения относно статистическите методи, стандарти и процедури, както и за съдържанието и графика на статистическите издания, не е изрично определена в Закона за статистиката. На практика графикът за статистическите публикации е посочен в Календара за разпространение на статистически продукти и услуги, който се одобрява от председателя на НСИ.

Отговорността на председателя на НСИ, с която се гарантира, че статистическите данни са разработени, произведени и разпространени по независим начин, следва да бъде по-точно определена и подчертана в Закона за статистиката.

Законът за статистиката предвижда задължителни принципи за всички производители на европейска статистика и определя задълженията на председателя на НСИ. Законът не определя отговорностите на ръководителите на органите на статистиката. В Закона за статистиката биха могли да се направят изменения, с които да се определят задълженията и отговорностите на ръководителите на всички органи на статистиката и които ще помогнат за създаването на единни стандарти в цялата Национална статистическа система (НСС). Към настоящия момент не са предприети никакви действия за изменение на Закона за статистиката, според което председателят на НСИ и ръководителите на органите на статистиката да носят цялата отговорност за вземане на решения относно статистическите методи, стандарти и процедури, както и за съдържанието и графика на публикуване на статистически данни.

Действие за подобряване 1

През 2013 г. беше изготвен проект на Закона за статистиката, който променя процедурата за назначаване и изискванията за висшето ръководство на НСИ. Законът ще бъде актуализиран според последните изменения на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика и ще предвижда, че председателят на НСИ и ръководителите на органите на статистиката носят цялата отговорност за вземане на решения относно статистическите методи, стандарти и процедури, както и за съдържанието и графика на публикуване на статистически данни. НСИ ще поеме инициативата за внасяне на проект за изменение на Закона за статистиката в Народното събрание.

Срок:

31.12.2016 г.

2. Законът за статистиката трябва да бъде изменен така, че назначаването на председателя на НСИ и ръководителите на другите национални органи, които изготвят европейски статистически данни, да се основава само на професионална компетентност. Законът трябва да предвижда ясни критерии за подбор и прозрачна конкурсна процедура за назначаване на висшето ръководство (председател и заместник-председатели) на НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 1.8).

Настояща ситуация:

Съгласно чл. 8, ал. 2 от Закона за статистиката председателят и заместник-председателите на НСИ се назначават от министър-председателя на Р България. В него не са посочени ясни критерии за подбор и прозрачни процедури за конкуренция и назначаване на висшето ръководство на НСИ. НСИ може единствено да предприеме инициатива за внасяне на проект за изменение на Закона за статистиката в Народното събрание (законодателния орган на Република България). Същият член предвижда, че НСИ се ръководи от председател и трима заместник-председатели, които се определят от Министерския съвет за срок от седем години и за не повече от два мандата. В същия член се урежда прекратяването на мандата по време на срока на назначението.

Имайки предвид съществуващите правила за назначаване на председателя и на заместник-председателите на НСИ, трябва да бъде създадена по-прозрачна процедура за назначаване, осигуряваща ясни критерии и гарантиране на безпристрастност и професионализъм на висшето ръководство. В измененията на Закона за статистиката трябва да се посочи, че назначаването

<p>на висшето ръководство (председател и заместник-председатели) на НСИ се основава само на професионална компетентност.</p> <p>Назначаването на ръководителите на органите на статистиката е обект на вътрешна процедура на съответните организации. За тях професионалната квалификация също трябва да бъде водеща за назначаването. За да се осигури това изискване, е необходимо да се прилага съответна разпоредба в Закона за статистиката.</p> <p>Функциите и правомощията на председателя на НСИ и на ръководителите на органите на статистиката са уредени в Закона за статистиката. Необходимите изменения, които трябва да бъдат направени в правния акт, са в правомощията само на Народното събрание на Република България като едноличен законодателен орган на държавата.</p>
<p>Действие за подобряване 2</p> <p>През 2013 г. беше изготвен проект на Закон за статистиката, който изменя процедурата за назначаване и изискванията за висшето ръководство на НСИ. Законът ще бъде актуализиран според последните изменения на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика. НСИ ще поеме инициативата за внасяне на проект за изменение на Закона за статистиката в Народното събрание.</p>
<p>Срок:</p> <p>31.12.2016 г.</p>

<p>3. Практиката на привилегирован достъп до прессъобщения преди публикуването им трябва да бъде по-видима на сайта на НСИ. В това отношение трябва да се анализира съгласуваността на политиката за разпространение със Закона за статистиката (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 6.7).</p>
<p>Настояща ситуация:</p> <p>Правилата за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ бяха ревизирани непосредствено след Партньорската проверка на 13 - 17 октомври 2014 година. Някои промени бяха направени, за да се изпълни препоръката на екипа на партньорската проверка. Актуализираните правила за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ влязоха в сила от 2.12.2014 г. и са публикувани на сайта на НСИ.</p>

Действие за подобряване 3

Според Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ:

Прессъобщенията, които показват резултатите от най-важните и чувствителни статистически изследвания, се изпращат до президента, министър-председателя и председателя на Народното събрание с куриер един час преди официалното им обявяване под строго ембарго за оповестяването на данни (чл. 7, ал. 6 от Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ).

Списъкът на прессъобщенията се одобрява всяка година от председателя на НСИ (чл. 7, ал. 7 от Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ, в сила от 12.02.2014 г.)

Правилникът за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ е публикуван на сайта на НСИ.

Срок:

2.12.2014 г.

4. Достъпът на Националната агенция за приходите (НАП) до бизнес данни, събрани за статистически цели, трябва да се прекрати или да се получава разрешение от респондентите за използване на статистическите данни за административни цели (Кодекс на европейската статистическа практика, Принцип 5).

Настояща ситуация:

Националният статистически институт не предоставя никакви данни, събрани за статистически цели, на Националната агенция за приходите.

Според Закона за счетоводството, Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данъците върху доходите на физическите лица и Закона за статистиката предприятията трябва да предоставят общи счетоводни данни на НСИ и НАП. По тази причина е създадена Единна входна точка, за да се установи Обща счетоводна база за двете институции. Всяка институция използва общите счетоводни данни за собствени цели - НСИ за статистически цели и НАП за данъчни цели. Специфични статистически данни се събират и използват само от НСИ и не се предоставят на други потребители.

В допълнение, съгласно Закона за търговския регистър предприятията трябва да публикуват годишните си счетоводни отчети на сайта на Агенцията по вписванията.

Съвместната заповед между Националния статистически институт и Националната агенция за приходите, регулираща създаването на Общата счетоводна база, е публикувана в Държавен вестник.

Действие за подобряване 4

НСИ има възражения по тази препоръка и не предвижда мерки за подобряване.

Срок:

Не се предлага.

5. Да бъде създадена система за управление на качеството на основата на Европейската фондация за управление на качеството. Ръководителят на отдела, отговорен за качеството, да бъде мениджър по качеството и да бъде създаден Съвет по качеството, който да го подкрепя в неговата дейност (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 4.1).

Настояща ситуация:

Задачите, включени в програмата, са отнесени към принципите на модела на Европейската фондация за управление на качеството (EFQM): ръководство, стратегия, персонал, партньорство и ресурси, процеси, резултати за потребителите, персонала и обществото, ключови резултати от изпълнението. Предпоставките, или т.нар. благоприятни фактори, каквито са: ръководство, стратегия, персонал, партньорство, ресурси и процеси, определят какво прави организацията и как изпълнява задачите си с цел постигане на желаните резултати.

Изпълнението на проекти по качеството, които са планирани в Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 г. - 2017 година са с най-висок приоритет. Според Приоритет 2.3 се предвижда да бъде въведен системен подход за управление на качеството и контрол в Националната статистическа система.

През 2014 г. НСИ на България стартира проект по Оперативна програма „Административен капацитет” (ОПАК) за изграждане на система за управление на качеството. Основната цел на проекта е да се подобрят качеството и надеждността на услугите за гражданите и бизнеса чрез изграждане на система за управление на качеството на електронните услуги в Националния статистически институт според стандарта ISO 9001:2008. Специфичните цели за постигане на крайния резултат са подобряването на политики, процедури, инструкции и указания на Националния статистически институт. В рамките на проекта се предвижда създаването на Съвет по качеството.

Действие за подобряване 5

Действие за подобряване 5.1: Изграждане на система за управление на качеството, основана на EFQM модела.

Действие за подобряване 5.2: Създаване на Съвет по качеството, който да подпомага мениджъра по качеството. Съветът по качеството ще се състои от директорите на дирекции и началниците на отдели, които са на директното подчинение на председателя на НСИ в централното управление.

Срок:

Срок за действие за подобряване 5.1: 31.12.2017 г.

Срок за действие за подобряване 5.2: 31.12.2016 г.

6. Националният статистически институт следва да утвърди насоки за качеството, описващи подробно внедряването на управлението на качеството в рамките на статистическия бизнес процес на базата на Общия модел на статистическия бизнес процес (GSBPM) или друг еквивалентен модел (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 4.1 и 4.2).

Настояща ситуация:

От 2008 г. досега НСИ е разработил редица документи, свързани с управлението на качеството: Програма за управление на качеството, описваща задачите и показателите за мониторинг, свързани с принципите за качество на модела EFQM

(Европейска фондация за управление на качеството); Насоки за критериите на качеството в НСС на България, описващи рамката за осигуряване на качеството и насоки за подобряване на качеството на статистическите продукти, следвайки Кодекса; и Насоки за оценка на качеството в НСИ (2010 г., актуализирани през 2011 г.), съдържащи описание на статистическите процеси, показатели за качество на процесите, както и специални характеристики на компонентите на качеството по вид на изследването и структура и препоръки на доклада за качеството.

Ръководството на НСИ е наясно с факта, че производството на статистически продукти с високо качество е от съществено значение за добрата репутация и доверието на обществеността в официалната статистика. Всеки отдел отговаря за наблюдението и контрола на качеството на собствените си статистически процеси, подпомагани от отдел „Обща методология и анализ на статистическите изследвания” (ОМАСИ) и дирекция „Информационни системи и инфраструктура“ (ИСИ). Ръководство за вътрешни одити по качеството на статистическите процеси и продукти е публикувано на сайта на НСИ.

Действие за подобряване 6

Съществуващите насоки за оценка на качеството в НСИ ще бъдат допълнени с подробно описание на прилагането на управлението на качеството в рамките на статистическите производствени процеси, основани на Общия модел на статистическия бизнес процес (GSBPM).

Срок:

31.12.2017 г.

7. Метаданните и докладите за качеството, които имат единен и стандартен формат за всички статистически данни и предоставят на потребителите съответните показатели за метаданни и качество, трябва да бъдат публикувани на сайта на НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 4.3, 6.4, 15.5 и 15.6).

Настояща ситуация:

На сайта на НСИ е достъпна методология за производството на повечето статистически продукти, което подпомага потребителите по отношение на разбирането и оценяването на качеството на статистическите данни. Докладите за качеството са на разположение за някои статистически продукти, например за резултатите от използване на информационно-

комуникационните технологии (ИКТ) от домакинствата през 2013 година. НСИ разработва ориентирани към производителите доклади за качеството за различни статистически области въз основа на предметната област от законодателството или изискванията на ЕС. В момента структурата на докладите за качеството не е хармонизирана по статистически области (от Евростат), структурата на всеки доклад за качеството е идентична със структурата, изисквана от Евростат за дадена област.

Доклади за метаданните, ориентирани към потребителите, съставени от НСИ и проектирани в съответствие с Euro-SDMX Metadata Structure (ESMS) - структурата за справочни метаданни, вече са достъпни на български и английски език на сайта на НСИ. В края на ноември 2014 г. по проект „Хоризонтална и вертикална интеграция: Прилагане на технически и статистически стандарти в Европейската статистическа система” НСИ внедри ESMS структурата за метаданни и разработи Национална база данни за референтни метаданни.

Действие за подобряване 7

7.1. Преглед на наличността на докладите за качество в съответствие с ESQRS (Стандартна структура на докладите за качество на ECC) в НСИ на България.

7.2. Разработване на доклади за качество (изисквани от Евростат) в ESQRS формат (на български и английски език) за всички статистически области чрез прилагане на подхода „стъпка по стъпка“.

7.3. Публикуване на докладите за качество в ESQRS формат на сайта на НСИ.

Срок:

Срок за действие за подобряване 7.1: 31.12.2015 г.

Срок за действие за подобряване 7.2: 31.12.2017 г.

Срок за действие за подобряване 7.3: 31.12.2017 г.

8. Общият модел на статистическия бизнес процес или друг еквивалентен модел трябва да се използва в цялата Национална статистическа система за дефиниране на бизнес процесите, необходими за разработването и производството на официални статистически данни. Ползата ще се изразява в по-стратегическия подход за спазване на изискванията на Европейската статистическа система (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 8.1 - 8.8).

Настояща ситуация:

В момента са налични частични описания, които обхващат различните фази на бизнес процеса. Не съществува изследване, за което да е описан цялостният бизнес процес по производство на статистически данни. За изследвания, които се провеждат на базата на европейски регламент, част от процеса е описана в докладите за качество. Тази информация ще се използва като основа за описание на целия процес. За изследвания, които използват информационни системи, бизнес процесът в голяма степен е описан, тъй като системите обхващат целия процес на събиране на първична информация, правила за кодиране, обработка и валидиране и подготовка на изходни данни.

Действие за подобряване 8

Описание на бизнес процеса на производство на статистическа информация за всички изследвания на базата на Общия модел на статистическия бизнес процес (GSBPM) или друг еквивалентен модел.

Срок:

Последното тримесечие на 2017 г.

9. Отдел „Обща методология и анализ на статистическите изследвания“ в НСИ трябва да предоставя на статистическите дирекции стандартизирани методологични решения, които са в съответствие с нуждите на Европейската статистическа система и са насочени към подобряване на ефективността на разходите. Отделът трябва да проявява активност в осъществяването на програма за методологични прегледи и поддържане на метаданните съвместно с производителите на европейска статистика (Кодекс на европейската статистическа практика, Принцип 7).

Настояща ситуация:

Новосъздаденият отдел „Обща методология и анализ на статистическите изследвания“ извършва консултации на статистическите отдели по основни методологически въпроси и проявява активност в осъществяването на програмата за методически преглед, акцентирайки върху несъответствието с Кодекса и повишаването на качеството на статистическите продукти.

Действие за подобряване 9

Според наличието на ресурси (експерти, бюджет и др.) отдел ОМАСИ в НСИ ще осигури подходящи навременни решения за актуалните методологически въпроси в съответствие с европейската статистическа практика. С цел осигуряване на икономически ефективни услуги и продукти отдел ОМАСИ периодично ще организира вътрешни образователни курсове по общи и специфични области на статистическата теория и практика чрез използване на наличните ресурси (помещения, оборудване, лектори и др.) и с помощта на вътрешната компютърна мрежа. Използването на компютърни технологии при интервютата и на вътрешни електронни документи ще осигури не само по-ниски и ефективни разходи, но и по-добра защита на околната среда. Поради сериозното намаляване на бюджета и ограничения методологически персонал в НСИ годишно ще бъде оценяван само един процес.

Срок:

31.12.2015 г.

10. Натоварването на бизнеса трябва да се наблюдава и да се докладва на висшето ръководство на НСИ. Отдел „Обща методология и анализ на статистическите изследвания“ трябва да поеме отговорността за намаляване на натовареността на бизнеса (Кодекс на европейската статистическа практика, Принцип 9).

Настояща ситуация:

НСИ провежда много бизнес наблюдения и в голяма степен събира данните електронно. Използването на интернет технологии за събиране на данни от предприятия в сигурна среда чрез електронни подписи и пароли и достъпност на системата 24 часа, седем дни в седмицата се разглежда като положителна стъпка за доставчиците на данни, което прави подаването на данни по-лесно и по този начин се намалява натоварването на респондентите при попълване на формулярите.

Действие за подобряване 10

Отдел ОМАСИ в НСИ съвместно със статистическите отдели периодично (годишно) ще организира проучвания за обратна връзка, за да открие основните причини за тежестта върху респондентите, с цел нейното понижаване и да помогне за формулиране на адекватна стратегия за събиране на данни в най-подходящата за двете страни (НСИ и респонденти) форма. Проучването следва да бъде базирано основно на подхода за интернет събиране на данни, като се вземат под внимание изискванията за сигурна среда. Изследванията с цел обратна връзка ще бъдат организирани ежегодно.

Срок:

2015 - 2017 г.

11. Системата за събиране на данни за селскостопанска статистика, управлявана от Министерството на земеделието и храните (МЗХ), трябва да се подобри чрез подходящи информационни приложения, които са съвместими с информационните системи на НСИ. Разработването на такива приложения трябва да се извършва с помощта и участието на ИТ специалистите от НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 10.2, 10.4 и 8.4).

Настояща ситуация:

Информационната система (ASNS) е разработена и внедрена през 2005 г. за отдел „Агростатистика“ в МЗХ. Целта на системата е да съхранява данни за проведени продуктови изследвания, структурни изследвания и преброявания с възможност за обработка и подготовка на доклади, публикации, създаване на нови изследвания, използващи извадка въз основа на предишни изследвания.

Системата се основава на NET, MS SQL Server, ArcGIS. ASNS се състои от четири основни и един допълнителен модул. Модул S-1 за контрол и управление на административните компоненти; модул S-2 за извадки за нови изследвания; модул S-3 за създаване и управление на изследванията; модул S-4 за архив и съхранение на данни от проведени изследвания и за разпространение на данни и доклади; допълнителен модул S-5, който се използва като източник на данни за минали и настоящи изследвания. Модул S-5 е изграден върху MS Access и е предназначен за набиране/въвеждане на данни, получени от въпросниците.

Между допълнителния модул и централната система е изграден двустранен обмен на данни. Най-използваният модул на системата е S3 - „Реша“, който работи само с MS Access 2002 и не може да се използва с по-нови версии на MS Office. Практически информационната система е остаряла и не поддържа разширени функции за онлайн операции със системата за въвеждане и обработка на данни, както и за подготовката на съвкупности. Системата е изградена в локалната мрежа на отдел „Агростатистика“ и няма външен достъп (интернет).

Събирането на данни се извършва от анкетьори чрез интервюта със земеделци и събраната информация се попълва на хартиен носител. Обработката на данните се извършва от експертите с персонални компютри (PC), работещи с операционната система Windows 7 и приложения на MS Office 2010.

Действие за подобряване 11

Министерството на земеделието и храните е обявило обществени поръчки за изграждане на информационна система за агростатистика и информационна система за земеделска счетоводна информация. Резултатите от проведените обществени поръчки ще бъдат обявени до края на февруари 2015 година.

При сключване на договори се очаква тези информационни системи да бъдат изградени до края на 2015 г. и през следващата година да се продължи с тестове за въвеждане в експлоатация. Ще бъдат изградени ИТ връзки за обмен на данни между НСИ и МЗХ. НСИ ще оказва необходимото съдействие за изпълнение на проекта, за да се гарантира, че новото приложение ще бъде съвместимо с ИТ системите на НСИ.

Срок:

31.12. 2016 г.

12. По отношение на административните данни, използвани от НСИ и други национални органи, произвеждащи европейска статистика, трябва да се осигурят правен мандат, подходящи процедури, контрол и влияние по отношение на дефинициите, обхвата, качеството и общата значимост (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 2.2, 8.1 и 9.4).

Настояща ситуация:

Достъпът на НСИ до индивидуални и агрегирани данни от административни регистри, поддържани от статистическите органи и други публични администрации, е ясно регламентиран в Закона за статистиката (чл. 4, ал. 3 и ал. 4, чл. 20, ал. 6, чл. 29, ал. 2).

Въпреки това съществуват проблеми с достъпа до данни, и по-специално до индивидуални данни. Основната причина са различните правни изисквания за достъп до административни записи в различни закони, отнасящи се до тези регистри. Ето защо обменът на данни между отделните институции обикновено се регулира чрез споразумения или в случаите, когато няма споразумение, като се поиска информация с официално писмо. Законът за статистиката не регламентира ролята на НСИ за контролиране на обхвата, дефинициите, номенклатурите, качеството на данните при разработването на нови или съществуващи административни регистри. Координацията и комуникацията между институциите в това отношение не е на необходимото равнище. Това обстоятелство предизвиква въпроси за качеството на данните, които са получени от административни регистри и се използват за производство на статистическа информация. Много често данните в административните регистри не са с необходимото качество и обхват (различни единици, дефиниции, класификации, липса на контрол върху въвеждането и липса на основни променливи) и тяхното използване за статистически цели изисква прилагането на подходящи методи или комбинация от данни от различни регистри.

Действие за подобряване 12

В Закона за статистиката съществува ясно регламентиран правен мандат на НСИ за достъп до административни данни, като НСИ ще направи преглед на подписаните споразумения, ще инициира нови и ще актуализира съществуващите. Споразуменията с Националната агенция по приходите, Националния осигурителен институт, Министерството на вътрешните работи, Националния център по общественото здраве и анализи, Агенцията по вписванията (Търговски регистър) ще бъдат актуализирани. Ще бъде сключено споразумение с Министерството на образованието и науката.

Срок:

Последното тримесечие на 2017 г.

13. Да се направи преглед на административната структура на Националния статистически институт с цел реструктуриране и преминаване към по-централизирана организационна структура съгласно статистическия бизнес процес: проектиране и планиране; събиране на данни; обобщаване и оценка на данните; обработка, анализ и разпространение (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 10.4).

Настояща ситуация:

Ефективността на разходите е резултат от ефективна организационна структура. Отчитайки създаването на специален отдел по обща методология, екипът на партньорската проверка счита, че е необходимо да се направи преглед на цялостната административна организация на НСИ с цел реструктуриране и преминаване към по-централизирана организация. Това ще помогне за решаването на проблемите с ресурсите и подобряването на ефективността на организацията и качеството на статистическите продукти. Във връзка с това има много ползи, които могат да се извлекат от организацията на административната структура, съгласно статистическия бизнес процес: проектиране и планиране; събиране на данни; обобщаване и оценка на данните; обработка, анализ и разпространение. Такава структура може да се възползва от уменията на специализирания персонал за максимален ефект и по този начин да се увеличи статистическият капацитет на организацията като цяло, включително да допринесе за ефективно използване на ресурсите.

Действие за подобряване 13

Преглед на организационната структура на НСИ с цел преминаване към по-централизирана структура ще бъде извършен в средата на 2015 година.

Срок:

До края на юни 2015 г.

14. Да се промени стилът на управление в НСИ, като се дадат по-големи правомощия на младшите служители с цел по-добро използване на знанията и ентузиазма на персонала (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 7.5 и 7.6, Принцип 10).

Настояща ситуация:

Екипът на партньорската проверка остана с впечатлението, че младшите служители нямат големи възможности да допринесат за развитието на статистиката. Няма официална или добре работеща система, чрез която младшите служители да могат да правят предложения за подобряване на проектирането на статистическите изследвания или производството на статистически данни, като например участие в проверки по качеството или като част от система за регулярни срещи на персонала.

Действие за подобряване 13

В средата на 2015 г. ще бъде внедрен план за развитие на човешките ресурси в НСИ в съответствие с предстоящата реорганизация на НСИ.

Срок:

До края на юни 2015 г.

15. Трябва да бъдат сключени договори и въведени средства за управление на проекти, като се изготви план за действие съгласно Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 година. Управителен съвет на проекта трябва да поеме отговорността за мониторинг и изготвяне на стратегически планове, като предоставя редовни доклади на висшето ръководство на НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 3.1 и 10.1).

Настояща ситуация:

Съществува План за действие, който е свързан с изпълнението на Стратегията за развитие на НСС на Република България, 2013 - 2017 година. Целите и приоритетите, формулирани в Стратегията, трябва да се превърнат в набор от реалистични действия, чието изпълнение да бъде контролирано от общи средства за управление на проекти, отчетни доклади и да е налице ясен процес на докладване пред председателския съвет и председателя на НСИ.

Действие за подобряване 15

15.1. Планът за действие за изпълнение на Стратегията за развитие на НСС на Република България, 2013 - 2017 година ще бъде допълнен и публикуван на сайта на НСИ.

15.2. Постоянен контрол върху изпълнението на Плана за действие от страна на отдел „Планиране, проекти и координация“, базиран на постоянно проследяване и описание на основните резултати и напредъка на проектите.

15.3. Годишен отчет за висшето ръководство на НСИ.

Срок:

Срок за действие за подобряване 15.1: 30.06.2015 г.

Срок за действие за подобряване 15.2: съгласно графика в Плана за действие

Срок за действие за подобряване 15.3: 30.11.2015 г.; 30.11.2016 г.; 30.11.2017 г.

<p>16. ИТ проектите да бъдат внимателно разработвани, управлявани и реалистични по отношение на тяхното изпълнение. За улеснение на процеса НСИ трябва да поеме координираща роля за информационните технологии в рамките на НСС (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 10.1, 10.2 и 10.4).</p>
<p>Настояща ситуация:</p> <p>На 1.09.2014 г. беше възстановена дирекция „Информационни системи и инфраструктура“ с три отдела.</p>
<p>Действие за подобряване 16</p> <p>Разработване на проекти, свързани с информационните системи и ИТ-инфраструктурата, в съответствие с дългосрочната стратегия на НСИ - бъдещата информационна система „Infostat“ - за предоставяне на информационни услуги по електронен път на респондентите; информационна система „Единна входна точка“ между Националния статистически институт, Националната агенция за приходите и Агенцията по вписванията.</p>
<p>Срок:</p> <p>Четвъртото тримесечие на 2017 г. (постоянен за всички проекти, системи и т.н.)</p>

<p>17. В НСИ да се въведе по-систематично и целенасочено обучение, за да се изградят и регулярно да се проверява наличността на съответните умения на персонала. В случаите, когато се констатира недостиг на умения, трябва да се предлага адекватно обучение. Трябва да бъдат насърчавани вътрешният трансфер на умения и сътрудничеството с академичната общност (Кодекс на европейската статистическа практика, показател 7.6).</p>
<p>Настояща ситуация:</p> <p>Екипът на партньорската проверка констатира само ограничени доказателства за структуриран подход в развитието на персонала и изграждането на статистически капацитет. Например личният работен план, описващ потребността от обучение на всеки служител, трябва не само да бъде изготвян, но и да служи активно за изграждане на компетенциите на служителите.</p>
<p>Действие за подобряване 17</p>

През 2015 г. ще се въведе годишен план за обучение на персонала, отразяващ специфичните нужди и съществуващите пропуски в уменията на персонала. Провеждане на оценка на потребностите от определени знания за експертния персонал и тяхното хармонизиране с възможностите, предлагани от външни обучителни институции и програми за обучение, включително и от водещи методолози в НСИ. Ако е необходимо, ще бъде осъществявана вътрешна мобилност между експертите за обмен на знания.

Срок:

Краят на 2015 г.

18. Националният статистически институт трябва да има подходяща политика за човешките ресурси в дългосрочен план, за да се наемат и задържат експерти с необходимите умения. Това важи особено за ИТ специалистите. (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 3.1 и 7.6).

Настояща ситуация:

По време на дискусиите стана ясно, че заплатите на персонала на НСИ не са конкурентни в сравнение с други държавни организации, включително БНБ, която е пряк конкурент за набиране на персонал със статистически и аналитични умения. Екипът на партньорската проверка не откри доказателства за проблеми относно задържането на персонала, което вероятно е частично повлияно от сегашния икономически климат в страната. Освен това запазването на опитните служители в НСИ ще стане по-критично, тъй като организацията навлиза в нов период на промяна. Дейностите за подбор и задържане на персонала трябва да бъдат наблюдавани отблизо, като се въведе подходяща политика за управление на човешките ресурси. Това се отнася особено за ИТ специалистите.

Действие за подобряване 18

Ще бъде внедрен План за развитие на човешките ресурси в НСИ в съответствие с предстоящата реорганизация. Специални мерки се прилагат за ИТ персонала с цел неговата адекватна оценка, интегриране и стимулиране. Същият подход е заложен в концепцията за привличане на водещи експерти.

Срок:

Краят на 2016 г.

19. В НСИ трябва да се институционализира засилена комуникация и консултации с потребителите под формата на технически работни групи за съответни теми (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 11.1, 11.3 и 15.6).

Настояща ситуация:

В България най-важният комуникационен канал между НСИ и потребителите на статистическа информация е Националният статистически съвет. Дневният ред на заседанията на Съвета се фокусира върху въпроси от общ интерес като годишната статистическа програма или подготовката на материалите за заседанията на Комитета на Европейската статистическа система (КЕСС). На заседанията се разглеждат и технически въпроси, свързани със статистическите процеси и продукти. Годишните изследвания на удовлетвореността на потребителите (проведени от 2009 г.) са важни комуникационни канали.

По-интензивната комуникация и консултациите с потребителите трябва да се институционализират. Трябва да се създадат технически работни групи, които да включват всички групи потребители като ефективен инструмент за обратна връзка с потребителите на статистически продукти, за информиране на потребителите за метаданни и доклади за качеството, както и за насърчаване на дискусиите по други актуални теми. Мнението на потребителите трябва да бъде основа за идентифициране на възможности за подобрене.

Действие за подобряване 19

Ще бъдат създадени технически работни групи, които да включват различни потребители. Съставът на работните групи ще бъде следният: представители на бизнеса, научната и академичната общност, ученици и граждани. Техническите работни групи ще бъдат по две основни теми: статистически процес (по-специално процеса по разпространение) и статистически продукти (статистическа информация, предоставена от всички статистически области на сайта на НСИ чрез автоматично определяне и изпълнение на заявки за статистическа информация). Честотата на заседанията на техническите работни групи ще бъде веднъж годишно или когато това се налага. Същевременно двете работни групи ще бъдат създадени като част от проект по Оперативна програма „Административен капацитет“ (ОПАК) през август 2015 година.

Срок:

До края на 2017 г.

20. Потребителите трябва да имат възможност за самостоятелно извличане на статистическите данни от сайта на НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 15.2).

Настояща ситуация:

Сайтът на НСИ съдържа разнообразни и много на брой статистически резултати, таблици и числа. В същото време броят на прекъснатите динамични редове е ограничен и вероятно това удовлетворява потребителите. Могат да бъдат поръчани статистически таблици с по-подробни данни, които изискват допълнителни изчисления и са платени.

В момента НСИ изпълнява проект по ОПАК, чиято цел е разработване на система, която да дава възможност на гражданите и бизнеса за автоматично дефиниране и изпълнение на заявки за статистическа информация. Потребителите ще могат да дефинират и изпълняват онлайн заявки чрез сайта на НСИ, както и да генерират таблици. Проектът стартира на 2.04.2014 г. и е с продължителност 18 месеца.

Действие за подобряване 20

За да се отговори по-добре на нуждите на потребителите и да се съобрази с утвърдената международна практика за разпространение, НСИ ще даде възможност на потребителите да дефинират и изпълняват онлайн заявки, както и да генерират статистически таблици чрез сайта на НСИ.

Срок:

Март 2016 г.

21. Предоставянето на специализирани анализи по заявка на потребителите в НСИ трябва да се подобри чрез опростяване на ценовата листа и информиране на широката общественост за проведените специализирани анализи (Кодекс на европейската статистическа практика, показател 15.3).

Настояща ситуация:

В НСИ се извършват и допълнителни услуги като например специализирани анализи на налични данни, за които потребителят трябва да заплати допълнително за труда и материалите по утвърдена ценова листа. Тази ценова листа е много подробна и изчисляването на крайната цена за допълнителните услуги е трудоемко. Това усложнение може да намали

<p>привлекателността и търсенето на тези услуги както за потенциалните клиенти, така и за НСИ.</p> <p>В момента НСИ изпълнява проект по ОПАК, който цели разработване на система, която да позволява на гражданите и бизнеса автоматично да дефинират и изпълняват заявки за статистическа информация. Потребителите ще могат да дефинират и изпълняват онлайн заявки чрез сайта на НСИ, както и да генерират статистически таблици. Проектът стартира на 2.04.2014 г. и продължителността му е 18 месеца. Ценовата листа ще бъде ревизирана след изпълнението на проекта.</p>
<p>Действие за подобряване 21</p> <p>НСИ ще информира широката общественост и ще предложи ревизирана ценова листа след изпълнението на проекта по ОПАК.</p>
<p>Срок:</p> <p>Март 2016 г.</p>

<p>22. Проектите по договор извън Националната статистическа програма трябва да следват критерии, които гарантират, че темата на проекта е свързана с официалната статистика, и широката общественост следва да бъде информирана за тези изследвания (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 15.3).</p>
<p>Настояща ситуация:</p> <p>Като допълнителна услуга за потребителите НСИ предлага провеждане на статистически изследвания, които не са част от Националната статистическа програма. Такива проучвания имат правно основание в Закона за статистиката, но в него не са уредени детайлите по провеждането им.</p>
<p>Действие за подобряване 22</p> <p>Договорените проекти, осъществявани извън НСП, ще следват европейските критерии за качество на статистиката. Информацията за потребителя ще бъде представена по ясен и разбираем начин. Изследванията ще се провеждат въз основа на сключен договор между НСИ и потребителите. Широката общественост ще бъде информирана за тези специфични</p>

изследвания чрез прессъобщения, публикувани на сайта на НСИ. Основна информация и резюме на изследването ще бъдат предоставяни в прессъобщенията.

Срок:

До края на 2017 г.

23. Интересът към използването на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели трябва да се повиши и НСИ трябва да подобри възможностите за достъп до индивидуални данни (Кодекс на европейската статистическа практика, показател 15.4).

Настояща ситуация:

Повечето от процедурите за контрол на оповестяването на текущите статистически данни на НСИ се прилагат ръчно, което отнема време и ресурси. Заявлението за достъп до файлове с анонимизирани микроданни за изследователски цели в НСИ е на хартиен носител и изисква сключване на договор и извършване на предварително проучване.

Действие за подобряване 23

С цел да се намали загубата на време и човешки ресурси и да има съответствие с настоящите методологически нужди ще бъдат внедрени нови инструменти за контрол на оповестяването на статистическите данни. Софтуерните продукти като μ -ARGUS и τ -ARGUS ще осигурят адекватен и икономически ефективен контрол върху таблични и микроданни за статистически цели. Ще бъдат въведени нови и оптимизирани правила за достъп и разпространение на микроданни, за да се осигурят по-добри възможности за достъп до данни. Онлайн базиран въпросник ще осигури по-бърз и икономически ефективен подход за достъп до микроданни. При изпълнението на това действие за подобряване ще бъдат взети под внимание Регламент (ЕС) № 557/2013 на Комисията относно достъпа до поверителни данни за научни цели и новите насоки за изпълнение. По време на периода на изпълнение на първо място ще бъдат въведени нови и оптимизирани правила за достъп до микроданни през 2015 година. В същото време (като се започне от 2015 г.) софтуерните продукти μ -ARGUS и τ -ARGUS ще бъдат изучени и внедрени, където е възможно (до края на 2017 година).

Срок:

2015 - 2017 г.

24. На сайта на НСИ следва да бъде създадена и публикувана официална процедура за корекция на грешки на вече публикувани статистически данни (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 6.3).

Настояща ситуация:

Правилникът за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ беше ревизиран непосредствено след посещението на екипа за партньорска проверка в периода 13 - 17 октомври 2014 година. Бяха направени някои промени, за да се изпълни препоръката на екипа на партньорската проверка. Актуализираният Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ влезе в сила на 2.12.2014 г. и е публикуван на сайта на НСИ.

Действие за подобряване 24

Според Правилника:

При открити грешки или настъпили промени в оповестената статистическа информация служителите от НСИ писмено информират директора на дирекцията, от чиято компетентност са данните. С докладна записка директорът на дирекцията, съгласувано с ресорния заместник-председател, директора на дирекция „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“ и отдел „Пресцентър“, уведомява председателя на НСИ за открити грешки или настъпили промени в оповестената статистическа информация. Председателят на НСИ разпорежда начина и датата на оповестяване на промените в публикуваната статистическа информация, както и начините на информиране на потребителите (с официално писмо или по електронна поща; на интернет сайта на НСИ или по друг подходящ начин (чл. 9, ал. 1, 2 и 3 от Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ, в сила от 2.12.2014 година).

Разпоредбите на чл. 9, ал. 1, 2 и 3 от Правилника не се отнасят до случаите, когато промените се дължат на прилагането на нови методологически изисквания, регулярна ревизия на данни или явни технически грешки.

Срок:

2.12.2014 г.

25. На сайта на НСИ следва да бъде създадена и публикувана официална процедура за информиране на потребителите за промяна на дата на публикуване (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 6.5).

Настояща ситуация:

Правилникът за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ беше ревизиран непосредствено след посещението на екипа за партньорска проверка в периода 13 - 17 октомври 2014 година. Бяха направени някои промени, за да се изпълни препоръката на екипа на партньорската проверка. Актуализираният Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ влезе в сила от 2.12.2014 г. и е публикуван на сайта на НСИ.

Действие за подобряване 25

Според Правилника:

Статистическата информация се разпространява съгласно Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания на НСИ, който се утвърждава ежегодно със заповед на председателя на НСИ до 10 дни след приемане на НСП от Министерския съвет. Резултатите от статистическите изследвания се разпространяват на сайта на НСИ в 11.00 часа на датата, посочена в Календара за разпространение. Календарът за разпространение може да се актуализира през годината със заповед на председателя на НСИ по предложение на директорите на статистическите дирекции, съгласувано с ресорния заместник-председател, вследствие на промени в НСП или поради неочаквани обективни промени в производството на статистическата информация (чл. 7, ал. 1, 2 и 3 от Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ).

Промяната в Календара за разпространение се публикува на интернет сайта на НСИ (чл. 7, ал. 4 от Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ, в сила от 2.12.2014 година).

Правилникът за разпространение на статистически продукти и услуги на НСИ е публикуван на сайта на НСИ.

Срок:

2.12.2014 г.

<p>26. Членовете на Националната статистическа система (НСС) следва да установят общи насоки и процедури за разпространение (включително календар за разпространение и редовно отчитане на предаването на данни) в НСС (Кодекс на европейската статистическа практика, показатели 6.3 и 6.5 - 6.8, Принципи 13 и 15).</p>
<p>Настояща ситуация: Координирането на дейностите, свързани с разпространението на европейската статистика, заслужава повече внимание. Другите органи на статистиката следва да приемат принципи и процедури за разпространение, близки до тези, които се прилагат в НСИ. Вътрешните правила на НСИ за разпространение могат да послужат като отправна точка за другите органи на статистиката и НСИ следва да установи контрол върху тези процеси.</p> <p>Членовете на Националния статистически съвет установяват общи насоки и процедури за разпространение (включително календар и редовно отчитане на предаването на данни) в НСС.</p>
<p>Действие за подобряване 26</p> <p>Отдел „Връзки потребителите и е-услуги“ ще разработи документ „Насоки за разпространение в Националната статистическа система на България“. НСИ ще консултира този документ с другите органи на статистиката и ще го внесе за разглеждане от Националния статистически съвет.</p>
<p>Срок:</p> <p>Ноември 2016 г.</p>
<p>27. Националният статистически институт и другите органи на статистиката, произвеждащи европейска статистика, следва да разпространяват статистически данни чрез обща статистическа база данни на НСИ (Кодекс на европейската статистическа практика, Показатели 15.2, 15.5, 15.6 и 15.7).</p>
<p>Настояща ситуация: НСИ и другите органи на статистиката следва да обмислят разпространението на цялата съвкупност от европейски статистически данни в обща статистическа база данни на НСИ. Европейската статистика на другите органи на статистиката следва да е достъпна на сайта на НСИ, който ще се превърне в портал на официалната статистика.</p>

<p>Действие за подобряване 27</p> <p>Въз основа на разработените „Насоки за разпространение в Националната статистическа система на България” (предоставящи подробно описание на процедурите за разпространение на европейски статистически данни в обща статистическа база данни) европейските статистически данни, изготвени от другите органи на статистиката, ще бъдат достъпни на сайта на НСИ, който ще се превърне в портал на официалната статистика.</p>
<p>Срок:</p> <p>Юни 2017 г.</p>

<p>28. Националният статистически институт трябва да следи и публикува информация за дейностите и постигането на целите, заложи в Стратегията за развитие на НСС на Република България, 2013 - 2017 година (Кодекс на европейската статистическа практика, Показател 1.5).</p>
<p>Настояща ситуация:</p> <p>НСИ следи целите, заложи в Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 година (вж. с. 24, част III. Ресурси, организация и мониторинг на изпълнението на Стратегията). Изпълнението на дейностите и постигането на целите, заложи в Стратегия 2013 - 2017, се обсъждат на заседанията на Националния статистически съвет. В Годишния отчет за изпълнението на Националната статистическа програма и дейността на НСИ има раздел „Изпълнение на хоризонталните приоритети на Стратегия 2013 - 2017“, където се отчитат реализираните, както и неизпълнените дейности. Годишният отчет се приема от Министерския съвет и е публично достъпен на сайта на НСИ.</p>
<p>Действие за подобряване 28</p> <p>НСИ има възражения по тази препоръка и не предвижда мерки за подобряване.</p>
<p>Срок:</p> <p>Не се предлага.</p>